

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
комунальної установи «Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю
«Карпатське плесо» Закарпатської обласної ради

02.12.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 02.12.2025 групою НПМ здійснено відвідування комунальної установи Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Карпатське плесо» Закарпатської обласної ради (далі – заклад, установа, центр).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Бантуш Костянтин Володимирович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Цикаленко Ірина Ігорівна, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Лівак Євгеній Юрійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Боюк Лариса Темофіївна, представник громадської організації;

Гречуха Ігор Миколайович, представник громадської організації;

Набока Марія Вікторівна, експерт з харчової безпеки.

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: село Вільшани, будинок 10, Хустський район, Закарпатська область, 90424.

Директор закладу – Кикина Богдан Михайлович.

Згідно з Положенням про комунальну установу Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Карпатське плесо» Закарпатської обласної ради, затвердженим рішенням Закарпатської обласної ради від 18.09.2025 № 1460, заклад є стаціонарною установою соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування дітей та осіб з інвалідністю, із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в центрі для надання соціальних послуг особам, що мають неврологічні розлади, які не спроможні до самообслуговування, мають потребу у медичному та побутовому догляді.

На день відвідування в закладі перебувало 185 підопічних/вихованців, з яких 149 осіб віком старше 18 років, з яких 14 судовим рішенням визнані недієздатними та яким призначено опікунів з числа родичів. Чоловічої статі – 93 особи, жіночої статі – 92 особи, ліжкових хворих – 43 особи, 26 осіб відносяться до маломобільних груп населення. Встановлену групу

інвалідності мають 149 осіб. Також у закладі перебуває 19 підопічних внутрішньо переміщених осіб.

Установа розташована у селі Вільшани, яке є гірським населеним пунктом, який знаходиться за 45 км від районного центру м. Хуст (фото 1).

Заклад розміщений у колишніх будівлях адміністрації Теремле - Ріцької ГЕС.

Підопічні проживають в 5 житлових корпусах, два з яких розташовані відокремлено від основних корпусів. У 2023 році завершено капітальний ремонт двох закинутих будівель колишньої психіатричної лікарні, де створено сучасні відділення підтриманого проживання та відділення паліативного догляду (відділення підтриманого проживання функціонує з 01.07.2025, розраховане на проживання 7 осіб, фактично там проживає 6 мешканців (фото 2), та паліативне відділення, в якому на момент відвідування перебувало 18 вихованців). Обидва відділення мають сучасні ремонти (фото 3, 4, 5).

Територія закладу огорожена, озеленена та доглянута, наявні криті альтанки та лави для відпочинку підопічних (фото 6). Підопічні вільно пересуваються територією та мають можливість виходити за її межі.

Будівлі центру обладнані автоматичною пожежною сигналізацією (фото 7), ведеться облік наявних вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування. Вікна закладу незагратовані.

Заклад забезпечений аварійним живленням (має 2 генератора для забезпечення установи на період відключення електроенергії).

Фінансування закладу за 2024 рік складало:

загальний фонд – 28992,5 тис. грн, спеціальний фонд – 9659,9 тис. грн, благодійна допомога – 2377,0 тис. грн.

Фінансування на 2025 рік склало:

загальний фонд – 29442,8 тис. грн, спеціальний фонд – 9089,7 тис. грн, благодійна допомога – 1295,5 тис. грн.

Адміністрація центру тісно співпрацює з громадськими організаціями та благодійними фондами.

У 2016 році проведено капітальний ремонт колишнього клубу, який перепрофільовано у сучасний реабілітаційний та актовий зал (фото 8, 9).

У 2017 році завдяки проведеним роботам та оснащенням всім необхідним інвентарем відкрито навчально-виховні класи, карткову майстерню.

Проведено реконструкцію будівлі колишньої пральні, де у 2019 році відкрито сучасні майстерні: керамічна, свічкова, ткацька та робота з шерстю (фальцювання) (фото 10, 11, 12).

Реконструйовано та обладнано всім необхідним деревообробну майстерню, де вихованці/підопічні виготовляють вироби (фото 13).

У грудні 2023 року відкрито соціальну кав'ярню «Косиця», в якій підопічні/вихованці закладу презентують свої роботи з майстерень (фото 14).

Завдяки уряду Краю Височина Чеської республіки та Закарпатської обласної ради у 2024 році побудовано та введено у експлуатацію ліфт у спальному корпусі № 1 (фото 15).

Також у спальному корпусі № 3 у 2024 році змонтовано сходовий підйомник для маломобільних підопічних.

Наразі проводяться ремонтні роботи у третій будівлі, де будуть функціонувати новітні відділення для надання реабілітаційних та соціальних послуг (фото 16).

Закладом організовано робочі поїздки працівників установи до Швейцарії та Литви по обміну досвідом та навчання у частині догляду, зайнятості та реабілітації підопічних/вихованців. Фахівці з Швейцарії та Чеської республіки по 3-4 рази на рік навідуються до установи, проводять тренінги, майстер-класи та практичні заняття з персоналом та підопічними/вихованцями.

Штатна чисельність працівників закладу складає 146,00 шт. од., з яких 102,5 шт. од. медичного персоналу (лікар-психіатр дитячий 1-кат. – 1 шт. од.; лікар-педіатр 1-кат. – 1 шт. од.; лікар-педіатр в/к – 0,5 шт. од.; лікар-стоматолог – 0,5 шт. од.; сестра медична старша в/к – 1,0 шт. од.; сестра медична в/к – 4,0 шт. од.; сестра медична б/к – 3,0 шт. од.; сестра медична з ЛФК б/к – 2,0 шт. од.; сестра медична з дієтичного харчування в/к – 1,0 шт. од.; медична сестра 2-кат. – 2,0 шт. од.; медична сестра б-кат. – 2,0 шт. од.; молодший медичний персонал 84, 5 шт. од.).

Згідно з тарифікаційним списком працівників станом на 01.01.2025 в закладі працюють 142 особи, вакантна є одна посада: фахівець з фізичної реабілітації.

У 2025 році сума витрат на харчування на одну особу на день в закладі складає 125,90 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу на день складає 14,75 грн.

У 2025 році в закладі померло 11 підопічних та 4 вихованця (здебільшого причиною смерті є легенева серцева декомпенсація).

Відповідно до затверджених посадових інструкцій медичних працівників до функціональних обов'язків медичного персоналу включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Усі підопічні/вихованці мають документи. На кожного підопічного/вихованця формуються та ведуться особові справи.

Підопічні/вихованці мають доступ до своїх кімнат та ліжок протягом дня, користуються власними речами, в тому числі мобільними телефонами. У деяких житлових кімнатах є телевізори та інша побутова техніка.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

Багатомісні кімнати ліжкових хворих підопічних/вихованців облаштовано ширмами для забезпечення приватності під час проведення санітарно-гігієнічних процедур.

Підопічні/вихованці забезпечені раціональним п'ятиразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, наявне денне та перспективне меню.

На інформаційних стендах закладу наявна інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо (фото 17).

На день відвідування усі підопічні/вихованці мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2025 році, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 № 1503.

Спеціалізована медична допомога та профілактичні медичні огляди (2 рази на рік) надаються спеціалістами комунального некомерційного підприємства «Хустська районна лікарня» Хустської міської ради Закарпатської області.

Медичними працівниками 1 раз на рік організовується огляд підопічних/вихованців лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення питань щодо доцільності їх подальшого перебування у закладі та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування.

Медичний підрозділ сприяє в оформленні документів та організовує огляд підопічного/вихованця експертною командою з оцінювання повсякденного функціонування особи для встановлення групи інвалідності у підопічних, або продовження її строку. У підопічних/вихованців розроблені індивідуальні програми реабілітації особи з інвалідністю згідно наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 08.10.2007 № 623 «Про затвердження форми індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю та Інструкції щодо їх заповнення».

Усім підопічним/вихованцям регулярно проводяться щеплення згідно наказу МОЗ від 16.09.2011 № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів», про що є відповідні записи у медичній документації.

Медична частина забезпечена лікарськими засобами та виробами медичного призначення (фото 18).

Приміщення медичної частини перебувають у задовільному технічному та санітарному стані. Стіни пофарбовані, підлога чиста, без пошкоджень. У приміщеннях підтримується належний рівень чистоти та порядку, забезпечено достатнє природне й штучне освітлення. Умови відповідають вимогам для здійснення медичної діяльності та створюють сприятливе середовище для перебування пацієнтів і роботи медичного персоналу.

Підопічних/вихованців забезпечено індивідуальним одягом, білизною та засобами особистої гігієни.

Виховна робота проводиться згідно планів корекційно-виховної роботи. При формуванні виховних груп враховується інтелектуальний розвиток та вікові особливості кожного вихованця.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба.

Осіб з інвалідністю забезпечено в достатній кількості індивідуально налаштованими засобами пересування та спеціальними засобами для догляду за ліжковими хворими вихованцями (фото 19).

Для задоволення релігійних потреб підопічних на території закладу функціонує капличка (фото 20).

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 13 підопічними та 8 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження та якість догляду від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

З метою реалізації розробленої концепції на 2020-2026 роки «Трансформація/реформування Вільшанського дитячого будинку-інтернату у центр по

надання комплексних соціальних послуг», 18.09.2025 рішенням Закарпатської обласної ради затверджено Положення про комунальну установу Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Карпатське плесо» Закарпатської обласної ради.

Попереднє відвідування закладу здійснено 04 листопада 2021 року, за результатами якого групою НППМ були надані наступні рекомендації:

1. Закарпатській обласній державній адміністрації:

1.1. Забезпечити контроль за додержанням прав вихованців/підопічних Вільшанського дитячого будинку-інтернату.

1.2. Опрацювати питання щодо виділення коштів комунальній установі «Вільшанський дитячий будинок-інтернат» Закарпатської обласної ради для облаштування спальних приміщень.

2. Комунальній установі «Вільшанській дитячий будинок-інтернат» Закарпатської обласної ради:

2.1. Забезпечити облаштування приміщень закладу.

2.2. Вжити заходів щодо дотримання норм житлової площі відповідно до ДБН В.2.2.18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Під час відвідування 02.12.2025 попередні рекомендації виконані частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 11 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

1. Статтею 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю передбачено, що держава відповідно до своїх зобов'язань за міжнародним правом, зокрема міжнародним гуманітарним правом та міжнародним правом з прав людини, вживає усіх необхідних заходів для забезпечення захисту й безпеки осіб з інвалідністю у ситуаціях ризику, зокрема в збройних конфліктах, надзвичайних гуманітарних ситуаціях та під час стихійних лих.

Під час дії воєнного стану, надзвичайних ситуацій облаштування на території закладу захисних споруд (сховища та протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення та найпростіші укриття) є умовою для збереження життя людини.

Проте в закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані підвальні приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт), абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» у регіоні підопічні/вихованці продовжують перебувати у житлових кімнатах.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

2. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в житлових кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 (фото 21).

3. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), в кімнатах недостатня кількість твердого інвентарю, а саме: стільців за кількістю місць, столів, шаф для зберігання речей, приліжкових столів (фото 22).

4. Не всі житлові кімнати ліжкових хворих та маломобільних підопічних облаштовано кнопками виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у підопічних виникає проблема у швидкому та своєчасному зверненні за допомогою до медичних працівників.

5. Тротуарне покриття на території установи перебуває у неналежному стані та унеможливує здійснення прогулянок для осіб, які користуються кріслами колісними, а також для підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення (фото 23).

6. У порушення пункту 3 частини 1 статті 42 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» не всі вікна харчоблоку закладу обладнано сітками від комах (фото 24).

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

7. У закладі відсутня ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики, що порушує пункт 15 частини першої статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

8. Медична документація не відповідає вимогам наказу МОЗ від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

У закладі не ведеться встановлена форма первинної облікової документації форма № 025/о «Медична карта амбулаторного хворого». Медичні працівники центру використовують іншу форму «Медична карта стаціонарного хворого», яка не відповідає вимогам щодо обліку та збереження медичної інформації про амбулаторних пацієнтів. Така практика ускладнює систематизацію даних про стан здоров'я осіб, динаміку лікування, проведені діагностичні та лікувальні заходи, а також може призвести до порушення встановленого порядку ведення медичної документації та обліку медичної допомоги.

Форма первинної облікової документації № 003-4/о «Листок лікарських призначень» не відповідає наказу МОЗ від 29.05.2013 № 435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності».

9. Закладом не дотримано вимог Інструкції по забезпеченню гематологічного контролю при лікуванні лепонексом (клозапіном), затвердженої наказом МОЗ від 08.08.1995 № 147, а саме гематологічний контроль підопічним, які приймають лікарські засоби з діючою речовиною «клозапін», не здійснюється щомісячно.

Комітет із запобігання катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижують гідність видів поводження та покарання у звіті українському уряду щодо візиту в Україну CPT/Inf (2020)/1 рекомендував українській владі вжити термінових заходів, щоб регулярні аналізи крові підопічним, які приймають лікарський засіб із діючою речовиною «клозапін», виконувалися, а також провести навчання персоналу щодо розпізнавання ранніх ознак потенційно смертельних побічних ефектів клозапіну.

За час складання звіту підопічним/вихованцям були зроблені аналізи крові (фото 25).

Порушення права на отримання соціальних послуг (Закон України «Про соціальні послуги», Державний стандарт стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності).

10. Станом на 02.12.2025 з 13 підопічними з числа внутрішньо переміщених осіб не укладені договори про надання соціальних послуг із закладом, до якого їх було евакуйовано (КУ «Вільшанський ДБІ» або його правонаступником – Центром «Карпатське плесо») (фото 26).

Відсутність оформленого договору є порушенням пункту 1 розділу II Державного стандарту.

Вказаний недолік усунуто за час складання звіту (фото 27).

Інші.

11. У порушення пункту 4.14 Правил опіки і піклування, затверджених спільним наказом Державного комітету України у справах сім'ї і молоді, Міністерства освіти України, МОЗ, Міністерства праці і соціальної політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88, органами опіки та піклування не здійснюється контроль за діяльністю опікунів і піклувальників, зокрема шляхом планових відвідувань осіб, які перебувають під опікою (піклуванням).

12. Під час ознайомлення із журналом відвідувань та видачі посилок встановлено, що 14 опікунів з числа родичів не виконують покладені на них обов'язки належним чином. Так, недієздатних підопічних не навідують опікуни більше одного року, не відправляють посилки, не підтримують відносини телефонним зв'язком.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Закарпатській обласній військовій адміністрації забезпечити:

контроль за дотриманням прав підопічних;

вжиття невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

облаштування тротуарного покриття на території закладу;

облаштування укріття з урахуванням вимог чинного законодавства;

контроль за діяльністю опікунів та піклувальників, зокрема шляхом планових відвідувань недієздатних підопічних органами опіки та піклування.

2. Комунальній установі Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Карпатське плесо» Закарпатської обласної ради забезпечити:

дотримання норм житлової площі на одну особу;
облаштування житлових кімнат закладу відповідно до Мінімальних норм;
отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики;
вжиття заходів щодо приведення медичної документації у відповідність до вимог наказів МОЗ України;

дотримання вимог Інструкції по забезпеченню гематологічного контролю при лікуванні лепонексом (клозапіном), затвердженої наказом МОЗ від 08.08.1995 № 147, а саме гематологічний контроль підопічним, які приймають лікарські засоби з діючою речовиною «клозапін»;

облаштування житлових кімнат ліжкових хворих та маломобільних підопічних кнопками виклику персоналу;

дообладнання вікон харчоблоку сітками від комах;

вжиття заходів щодо заміни опікунів які неналежним чином виконують свої опікунські обов'язки.

Додатки: фотоматеріали на 5 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст відділу реалізації
національного превентивного механізму в
закладах соціального забезпечення та
освіти Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Костянтин БАНТУШ

Фотоматеріали

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

фото 6

11

фото 7

фото 8

фото 9

фото 10

фото 11

фото 12

фото 13

фото 14

фото 15

фото 16

фото 17

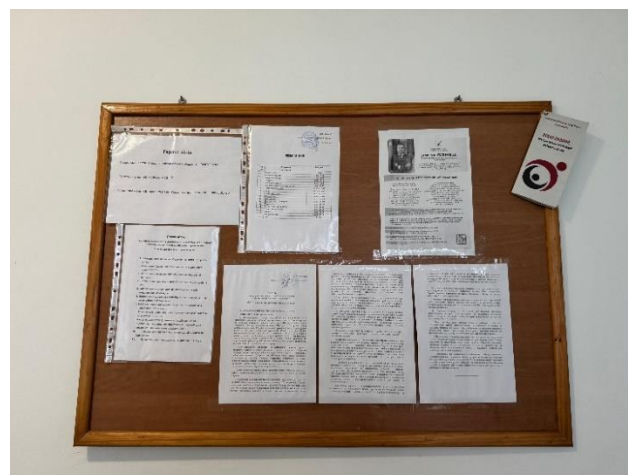

фото 18

фото 19

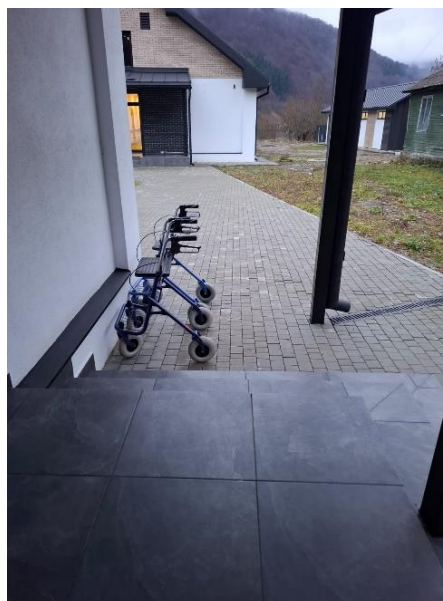

фото 20

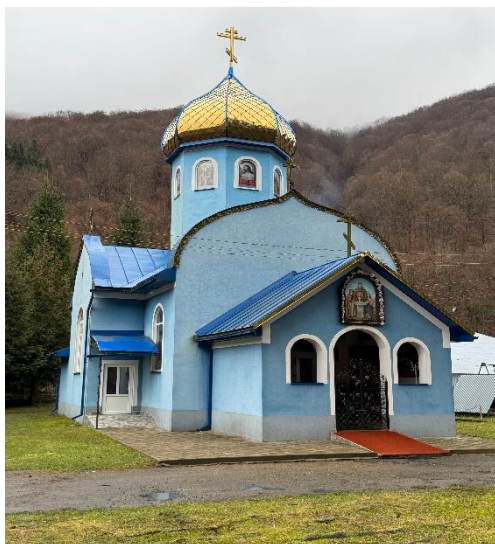

фото 21

фото 22

фото 23

фото 24

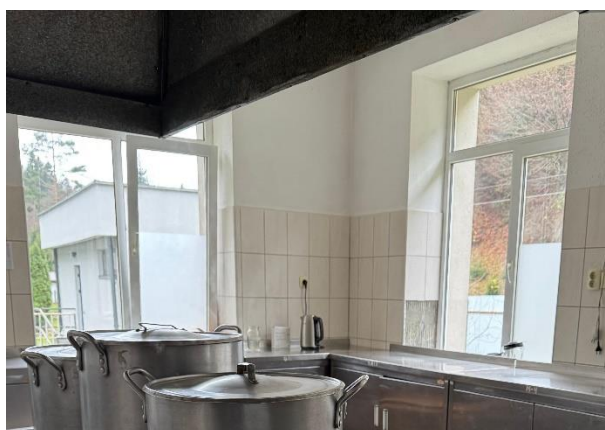

фото 25

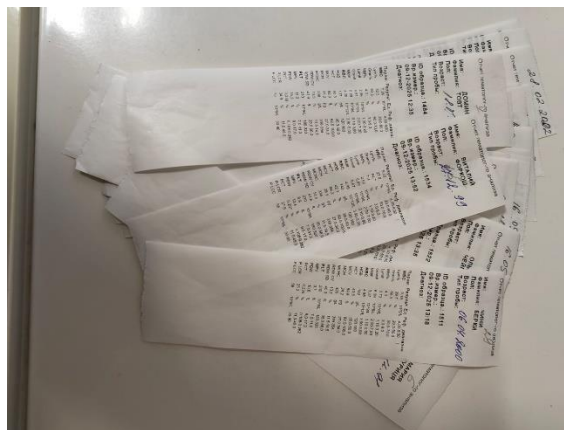

фото 26

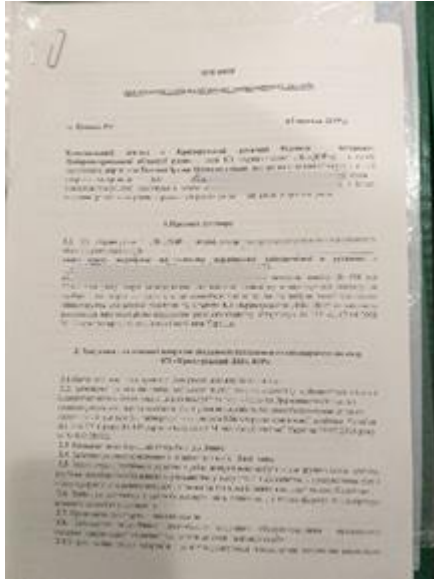

фото 27

костюм Украина
19 лютого 2021 р.
за № 214/35836

**ДОГОВІР
про надання соціальних послуг**

с. Віланин
(місце укладення)

(підпис)
(дата укладення)

Комунальна установа «Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Карпати» плюсом»
(повною назвою; повна назва юридичної особи / повна назва фізичної особи - підприємця,

Закарпатської обласної ради
(повною назвою; повна назва юридичної особи / повна назва фізичної особи - підприємця)

виключеної до розгляду "Надання соціальних послуг" Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг)

в особі **директора** і
(посада) / прізвище, ім'я, по батькові (за наявністю)

який (яка) діє на підставі **положення про Заклад затвердженого Рішенням обласної ради Закарпатської області від 18.09.2025 року № 1460**
(назва та реквізити установчого документа / іншого документа, яким

визначено перелік соціальних послуг та категорій осіб, яким надаються такі послуги)

одні / Надати соціальні послуги / одній стороні та обидвом / на свої вимоги до виконання цих послуг наслідки такої роботи будуть складатися згідно з умовами обслуговування / Отримувач соціальних послуг / Воля (ді) законний представник, уповноважений особою грошу ознак та спеціалізації / заклади (установи), який здійснює службу або обслуговує (у разі відсутності законного представника)

44... 1988/44

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявністю) особи / уповноваженого представляти свій / законного представника / уповноваженої особи)

що діє на підставі **свідчення про народження / свідоцтва А0 722 952**
(документ, що підтверджує повноваження

РПЧ чл. Кандидату Тетя. ПІВНЕ Ч. радни
опт. - 16 0004.

4. (одні / Представники отримувачів соціальних послуг, з іншої сторони (дві райони / сторони, місця окремих - сторони), усіх осіб (дітей) про включення/включення).